

ΑΠΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ
ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

Κοραΐς

Διάλογος περί θεάτρων

Αποθήκη των ωφελίμων γνώσεων, Σύμρονη

τμ. 1, αρ. 11 (Νοέμβριος 1837), σ. 165-166

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΘΕΑΤΡΩΝ.

ΦΙΛΑΡΧΟΣ. Εἶναι καὶ ἐν ἄλλο μέσον διορθώσεως τοῦ λαοῦ, τὸ ὁποῖον ἀπορῶ πῶς ἐλησμόνησες.

ΦΥΞΑΡΧΟΣ. Ποῖον;

ΦΙΛ. Τὰ θεάτρα. Καλὸν ἦτο ν' ἀνοιχθῶσι καὶ θεάτρα, νὰ παίζωνται τραγωδίαί, κωμῳδίαί, ἀκόμη καὶ ἡ Ὀπερα. Ὡ τί ὠραῖον πρᾶγμα ἡ Ὀπερα! Ἐνθυμοῦμαι καὶ ποθῶ πολλάκις τὴν Ὀπεραν τῶν Παρισίων.

ΦΥΞ. Δὲν εἶσαι, βλέπω, τῆς αὐτῆς γνώμης με τὸν ὅστις ὠρίζε τὴν Ὀπεραν, μεγαλοπρεπῆ μωρίαν, φορτωμένην ἀπὸ μουσικῆν, ὀρχήσεις, μηχανάς, καὶ σκηνογραφίας, μωρίαν ὁμῶς.

ΦΙΛ. Καλὲ, τί λέγεις, δὲν σ' ἀρέσκουν τὰ θεάτρα, εὐρημα καὶ παίγιον τερπνὸν τῶν προγόνων μας;

ΦΥΞ. Δὲν κατηγορῶ τὰ θεάτρα· τὴν ἀρρώστιαν τῶν θεάτρων φοβοῦμαι, ἀρρώστιαν, ἣτις ἐθανάτωσε τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων. Μεγάλῃ μας δυστυχία, εἰάν ἀρχίσωμεν τὴν πολιτείαν μας ἀπὸ τὰ καταλύσαντα ἄλλας πολιτείας κακά. Ὑπὲρ τὰ τετρακόσια ἔτη ἔζησαν οἱ Ῥωμαῖοι χωρὶς θεάτρα· ἔθλον ἐκεῖνο τὸ χρονικὸν διάστημα ἐφάνη ὁ καλὸς χρόνος τῆς διαγωγῆς των. Τὰ θεάτρα μετὰ ταῦτα ἐγέννησαν κατὰ μικρὸν τὴν θεατρομανίαν, ἣτις ἔκαμε τὸν δῆμον νὰ προσκολλᾶται εἰς ἐκεῖνον ἀπὸ τοὺς ἀρχοντας ἢ στρατηγούς του, ὅστις ἦτο πλέον ἄσωτος εἰς τὰς δαπάνας τῶν θεαμάτων, καὶ τέλος νὰ καταφρονήσῃ τὸσον τὴν ἐλευθερίαν, ὅσον νὰ μὴν ἐπιθυμῇ πλέον ἄλλο πλὴν ἄρ τ ὄ ν καὶ θ ε ά τ ρ α, ὡς ἔλεγεν ὁ Ἰουβενάλιος. Τίς δὲν ἐπαρατήρησε τὴν θεατρομανίαν τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς ἐσχάτους χρόνους τῆς ἐλευθερίας των; αὐτὰ τὰ διωρισμένα εἰς πολέμους χρείας ἀργύρια, ἀπὸ στρατιωτικὰ ἐμετάβαλαν οἱ κατάρτατοι δημαγωγοὶ με νόμον εἰς θεωρικά, διὰ νὰ ἐμβαίνωσιν ἀμίσθως εἰς τὰ θεάτρα καὶ οἱ πτωχοὶ δημοτικοί, ἤγουν διὰ νὰ γίνωνται ἐπιπλέον ἀργότεροι, ἔ ἀκολούθως ἐπιθυμηταὶ τῶν ἀλλοτρίων κόπων. Θάνατον ἔφρισαν ζημίαν, ἂν ἐτόλμα τις νὰ προβάλλῃ νὰ μεταφερθῶσι τὰ θεωρικά εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν ὠφέλειαν καὶ χρῆσιν.

ΦΙΛ. Κατὰ τὴν γνώμην σου λοιπὸν, δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν θεάτρα· τῆτο με κακοφαίνεται. Πῶς ἔχομεν ν' ἀποκτήσωμεν Σοφοκλέας, Εὐριπίδας, Μενάνδρους, καὶ τόσους ἄλλους ἐνδόξους τραγικοὺς καὶ κωμικοὺς ποιητάς, χωρὶς θεάτρα;

ΦΥΞ. Δὲν ἀποβάλλω ὀλότελα τὰ θεάτρα· ἀλλὰ δὲν θέλω οὔτε νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν περὶ θεάτρων φροντίδα, ἔχοντες τόσα ἄλλα

φροντίδος ἀξιώτερα πράγματα, οὔτε νὰ τὰ καταστήσωμεν, ὡς εἶναι τὰ πλείότερα τῆς Εὐρώπης.

ΦΙΛ. Τῶντι! ἐνθυμοῦμαι τώρα, ὅτι τὰ κατηγοροῦσε ἔ ὁ περίφημος Ῥουσσῶς, φοβούμενος μὴ τὰ δεχθῶσιν οἱ Γενεαῖοι συμπολιταί του.

ΦΥΞ. Καὶ εἶχε δίκαιον· εἶθε ἤκουαν τὴν συμβουλὴν του! Ἀλλὰ ποίαν χρεῖαν ἔχομεν ἡμεῖς τῆς νοθεσίας τοῦ Ῥουσσῶ; Δὲν μᾶς λείπουν προγονικὰ παραδείγματα ἔ νθετήματα ἀρκετά, ὡς ἔλεγεν ὁ Δημοσθένης, νὰ μᾶς καταστήσωσιν εὐδαίμονας.

ΦΙΛ. Ἐκατηγόρησε κἀνεὶς ἀπὸ τοὺς παλαιῆς μας τὰ σκηρικὰ δράματα;

ΦΥΞ. Αὐτὸς ὁ φιλόσοφος νομοθέτης, ὁ Σόλων· ἀνέγνωσες βέβαια τὸν βίον του γραμμέον ἀπὸ τὸν Πλούταρχον. Ἡ περὶ θεάτρων κρίσις τοῦ Πλάτωνος δὲν εἶναι πλὴν ἐξήγησις τῆς γνώμης τοῦ Σόλωνος, τόσον πλέον ἀξιόλογος, ὅσον χωρὶς τὴν ὀδηγίαν αὐτῆς δὲν ἤθελ' ἴσως συντάξῃ τὴν ὠραίαν κατὰ τῶν θεάτρων ἐπιστολήν, τὴν πρὸς τὸν Δαλαμβέρτην, ὁ περίφημος Ῥουσσῶς. Ἡ μεγίστη μας καὶ ἀναγκαιοτάτη χρεῖα τὴν σήμερον εἶναι νὰ εἰσάξωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς τέχνας, κατὰ τὸν φρόνιμον νόμον τοῦ Σόλωνος, νὰ προσηλώσωμεν τῶν πολιτῶν τὴν ἐπιμέλειαν εἰς αὐτάς, καὶ ὄχι νὰ αὐξάνωμεν τὰς ἀφορμὰς τῆς ἀργίας με τὰ σκηρικὰ θεάματα, τόσον ἐπικινδυνώτερον παρὰ τὰ παλαιὰ, ὅσον ἀναβαίνουν σήμερον καὶ γυναῖκες εἰς τὴν σκηνήν.

ΦΙΛ. Τοῦτο ὁμῶς ἔκαμε τῶν νεωτέρων τὰ θεάτρα καὶ τερπνότερα καὶ πολὺ πιθανότερα παρὰ τὰ παλαιὰ. Ἄνδρες μιμούμενοι γυναῖκας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κάμωσι τὴν μίμησιν τελείαν.

ΦΥΞ. Ἐπειδὴ γνωρίζεις τὰ σημερινὰ τῆς Εὐρώπης θεάτρα, δὲν σε λανθάνει βέβαια, ὅτι ἡ βασιλεύουσα εἰς τοὺς σκηρικοὺς ἀρετὴ δὲν εἶναι ἡ σωφροσύνη, οὐδ' ὅτι πολλὰ δράματα δὲν εἶναι σωφροσύνης διδακτήρια.

ΦΙΛ. Ἐχεις τί δίκαιον εἰς τῆτο· πολλὰ θεάτρα ὀλίγον διαφέρουν ἀπὸ τὰ πορνοστάσια· μ' ὅλον τοῦτο. . . .

ΦΥΞ. Τολμηρότερον ἔ σαφέστερον ἐξηγεῖσαι σὺ παρ' ἐμέ. Εἶπέ με λοιπὸν, ἂν συμφέρωσιν εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος τὰ θεάτρα. Ἡ κατάστασις μᾶς, φίλε, σήμερον ὁμοιάζει κατάστασιν ἀρρώστου, ἀναλαμβάνοντος ἀπὸ μακρὰν ἀσθένειαν. Καθὼς οὗτος κινδυνεύει νὰ ἀφανίσῃ τὴν ἀκόμη ἀστερέωτον ὑγίαν του, εἰάν ἀπροφυλάκτως μεταπηδήσῃ ἀπὸ τὴν ἀρρωστικὴν ἀναγκασμένην διαίταν εἰς ὅλας τὰς συχωρημένας εἰς τοὺς ὑγιαίνοντας ἀπολαύσεις.

τὸν αὐτὸν κίνδυνον τρέχομεν καὶ ἡμεῖς, εἰάν πάραυτα δοθῶμεν εἰς ὅσας ἢ ἐλευθερία συγχωρεῖ ἀπολαύσεις. Οἱ νέοι μας, συχνάζοντες τὰ θέατρα μὲ τὴν ἡδονὴν, ὅσην φυσικὰ προξενεῖν ὄλα τὰ νεοφανῆ, κινδυνεύουν νὰ φθείρωσιν ἢ καὶ νὰ ἀμελήσωσιν ὁλότελα τὴν ἀπαραιτήτως ἀναγκαίαν παιδείαν εἰς τοὺς μέλλοντας καὶ θέλοντας νὰ ἦναι ἐλεύθεροι. Οἱ σκηρικοὶ μας, ὄντες νέοι καὶ νέαι Ἕλληγες, πρόπει ν' ἀφίνωσι τὰς ἄλλας ἀναγκαίας εἰς τὴν παροῦσαν μας πτωχείαν ἐργασίας, καὶ τὰ οἰκιακὰ ἀπλᾶ τῶν ἡθῆ, διὰ νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὰ ἔργα καὶ ἡθῆ τῆς σκηρῆς, νὰ μιμῶνται αὐτοὶ τὰ γελοῖα ἢ τὰ λυπηρὰ, διὰ νὰ κινῶσιν εἰς γέλωτα ἢ συμπάθειαν τοὺς ἄλλους, νὰ χαίρωνται τοὺς κρότους, ἢ νὰ ὑποφέρωσι τοὺς συριγμοὺς τῶν θεατῶν, δι' ἀργύριον, εἰς ἓνα λόγον, νὰ γίνωνται καταφρονητοί.

ΦΙΛ. Ἀπορῶ βλέπων ὅτι ἔχεις καὶ σὺ τὴν αὐτὴν κατὰ τῶν σκηρικῶν πρόληψιν, τὴν ὁποίαν ἔχουν ἀκόμη καὶ μεταξὺ τῶν φωτισμένων ἐθνῶν ὄχι ὀλίγοι.

ΦΥΞ. Τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ Σόλων, ὁ Πλάτων, ὁ Δημοσθένης, ὁ Ἰσοκράτης, οἱ ὀλίγοι φρόνιμοι ἄνδρες, ὅσοι ἐσώζοντο ἀκόμη εἰς τὰς Ἀθήνας, τὴν ὁποίαν ἔχεις, φίλε, χωρὶς νὰ τὸ ὁμολογῆς καὶ σὺ. — ΚΟΡΑΗΣ.